

Sandvikens kommun
kommun@sandviken.se

Rektorn vid Bessemerskolan
eva.simonsson@sandviken.se

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn av Bessemerskolan
i Sandvikens kommun

Tillsyn i Bessemerskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Sandvikens kommun under hösten 2014.

Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Bessemerskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 7 och den 10 oktober 2014.

Fakta om skolenheten

Bessemerskolan är en kommunal gymnasieskola i Sandvikens kommun. Skolan erbjuder sammantaget 12 nationella program samt introduktionsprogram. Följande program erbjuds:

Yrkesprogram

- Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), inriktningarna husbyggnad, måleri och plåtslageri.
- El- och energiprogrammet (EE), inriktning elteknik.
- Fordons- och transportprogrammet (FT), inriktningar lastbil och mobila maskiner, personbil samt transport.
- Handels- och administrationsprogrammet (HA), inriktning handel och service.
- Industritekniska programmet (IN), inriktningar svetsteknik, driftsäkerhet och underhåll samt produkt och maskinteknik.
- Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), inriktning kök och servering.
- Vård- och omsorgsprogrammet (VO).

Högskoleförberedande program

- Ekonomiprogrammet (EK), inriktning ekonomi.
- Estetiska programmet (ES), inriktningar estetik och media samt musik.
- Naturvetenskapsprogrammet (NA), inriktningar naturvetenskap samt naturvetenskap och samhälle.
- Samhällsvetenskapsprogrammet (SA), inriktning beteendevetenskap.
- Teknikprogrammet (TE), inriktningar design och produktutveckling samt informations- och medieteknik.

Introduktionsprogram

- Preparandutbildning
- Programinriktat individuellt val
- Yrkesintroduktion
- Individuellt alternativ
- Språkintröduktion

Skolenheten har vid tiden för tillsynsbesöket totalt 1051 elever. De största nationella programmen är fordons- och transportprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet med 96 respektive 92 elever. De minsta programmen är el-och energiprogrammet samt industritekniska programmet med 48 respektive 45 elever. På introduktionsprogrammen går drygt 200 elever, vilket är cirka 20 procent av Bessemerskolans elever.

Inom bygg- och anläggningsprogrammet och det industritekniska programmet finns det elever som går lärlingsutbildning, totalt 32 elever.

Bessemerskolan erbjuder även Riksrekryterande idrottsutbildning, RIG (bandy och orientering) samt Nationellt godkänd idrottsutbildning, NIU (freeskiing och innebandy). Vid tiden för tillsynen går totalt 106 elever på dessa utbildningar, varav knappt 75 procent är elever på högskoleförberedande program och drygt 25 procent är elever på yrkesprogram.

Skolenheten leds av en rektor samt fyra biträdande rektorer med ansvar för olika program, där en biträdande rektor har ansvar för introduktionsprogrammen. Chefen för elevhälsa, administration och bibliotek ingår också i skolans ledning. Rektorn tillträdde tjänsten i samband med läsårstart innevarande läsår och arbetade även som tillförordnad rektor några månader under vårterminen 2014. Rektorn har delegerat flera uppgifter till de biträdande rektorerna, exempelvis frågor som rör särskilt stöd. Rektorn är även skolformschef i Sandvikens kommun och är direkt underställd förvaltningschefen. I skolformschefens ansvarsområde ingår gymnasieskola, gymnasiesärskola samt vuxenutbildning.

Verksamheten i Bessemerskolan är organiserad i programarbetslag med arbetslagsledare för varje program.

Kunskapsresultat

Den genomsnittliga betygspoängen för eleverna som avslutade utbildningen vid Bessemerskolan läsåret 2012/13 var 12,6 poäng enligt Skolverkets statistik (SIRIS). Detta är lägre än genomsnittet för eleverna i riket som var 14,0 poäng.

Vid en jämförelse över tid har avgångselevernars genomsnittliga betygspoäng sjunkit sedan läsåret 2010/11. En jämförelse mellan kvinnors och mäns betygspoäng visar att kvinnor har högre genomsnittlig betygspoäng än män; 13,4 respektive 12,0 poäng läsåret 2012/13. Av de elever som avslutat sin utbildning uppnådde 74 procent grundläggande högskolebehörighet våren 2013, vilket är lägre än motsvarande resultat för riket som var 87 procent. Även detta resultat har sjunkit över tid.

Av statistiken framgår vidare att andelen elever som fullföljt utbildningen inom fyra år är 72 procent, det är lägre än rikssnittet på 76 procent. Det är lägst genomströmning på fordonsprogrammet med 69 procent och högst på samhällsvetenskapsprogrammet där 96 procent fullföljer utbildningen inom fyra år.

Den nationella statistiken för läsåret 2013/14 är vid tiden för föreliggande beslut inte publicerad. Bessemerskolan har inte någon egen statistik för detta läsår där genomsnittlig betygspoäng, andel elever med grundläggande högskolebehörighet eller fullföljd utbildning inom fyra år framgår. Däremot har skolan statistik över andelen elever som erhållit gymnasieexamen läsåret 2013/14. När det gäller yrkesprogrammen så är det en spridning mellan programmen med som lägst 63 procent (RL) och som högst 100 procent (BA) av eleverna som har en gymnasieexamen. Även på de högskoleförberedande programmen är det en spridning när det gäller andelen elever med gymnasieexamen. Där är andelen som högst 100 procent på två program (EK, TE) och som lägst 61 procent (ES, inriktning estetik och media).

Skolan har även betygsstatistik för gymnasiegemensamma ämnen läsåret 2013/14. I exempelvis Engelska 5 är andelen elever som får lägst betyget E 70 procent (FT) och som högst 100 procent (EK, EE). I Matematik 1A är det en spridning mellan 66 procent som lägst (FT) och som högst 100 procent (HA). I Svenska 1 är spridningen mellan 77 procent (TE) och 100 procent (EE, NA) när det gäller andel elever som når lägst betyget E.

Det finns inte någon nationell statistik som visar kunskapsresultat för introduktionsprogrammen. Skolan har i stort sett inte några sammanställningar när det gäller hur väl eleverna lyckas nå kunskapskraven och andra mål för utbildningen på de olika introduktionsprogrammen. Den statistik som finns gäller främst antal satta betyg i några ämnen.

Helhetsbedömning

Alla elever vid Bessemerskolan når inte lägst godkänt betyg i samtliga kurser som ingår i utbildningen och den genomsnittliga betygspoängen är lägre än motsvarande värde för riket. Skolan ger således inte alla elever förutsättningar att nå målen för utbildningen och att utvecklas så långt som möjligt. Bessemerskolan behöver därför vidta åtgärder inom en rad områden som har betydelse för elevernas kunskapsresultat.

Centralt är att rektorn tar ett mer samlat och tydligt helhetsgrepp över skolans systematiska kvalitetsarbete, ett arbete som till viss del är påbörjat. Det görs knapphändiga analyser av olika kunskapsresultat, något som är nödvändigt för att kunna identifiera utvecklingsbehov och genomföra insatser för att åstadkomma en ökad måluppfyllelse. Kvalitetsarbetet behöver ta sin utgångspunkt i sambandet mellan skolans resultat och kvaliteten i undervisningen. Rektorn behöver se till att lärarna ges möjlighet att reflektera över innehåll och arbetsätt i undervisningen kopplat till resultaten, för att därigenom utveckla, pröva och utvärdera olika undervisningsmetoder. Detta är viktigt för att åstadkomma en undervisning som är anpassad till alla elevers förutsättningar och behov, inte minst de elever som har ett annat modersmål än svenska. Dessutom är det angeläget att kvalitetsarbetet i högre utsträckning inbegriper introduktionsprogrammen, där cirka 20 procent av skolans elever går. Det saknas till stor del en uppföljning och utvärdering av hur väl skolan lyckas med att ge eleverna på introduktionsprogrammen den utbildning de har rätt till. Brister i det systematiska kvalitetsarbetet innebär att Bessemerskolan saknar underlag för att kunna fatta strategiskt viktiga beslut som långsiktigt ger möjlighet till resultatförbättringar.

För att höja resultaten är det även viktigt att skolans arbete med särskilt stöd förbättras. Skolans rutiner för processen kring särskilt stöd behöver bli tydliga och vara väl förankrade, så att åtgärdsprogrammen blir reella redskap för planering, genomförande, uppföljning och utveckling av den pedagogiska verksamheten runt elever i behov av särskilt stöd. Rektorn måste dessutom säkerställa att särskilt stöd ges i den omfattning och på det sätt eleverna har rätt till. I detta ingår att se till att elever i behov av studiehundledning på modersmålet ges sådant stöd, något som till stor del brister vid skolan.

De elever som Skolinspektionen har mött saknar många gånger kunskap om de examensmål som finns för varje program. Tillsynen visar också att dessa mål inte heller är en självklar utgångspunkt vid lärarnas planering och genomförande av undervisningen, även om goda exempel finns. Rektorn måste därför se till att lärarna samverkar för att utbildningens olika delar ska hänga samman och bilda en helhet. Vidare måste rektorn se till att eleverna har inflytande över

utbildningens utformning oberoende av lärare och ämne. I detta sammanhang är det centralt att målen för utbildningen klargörs för eleverna, vilket är en förutsättning för att de ska ha ett reellt inflytande över arbetsformer och undervisningens innehåll.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sandvikens kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 5 februari 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Se till att lärarna klargör för eleverna vilka mål utbildningen har.
- Se till att undervisningen utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program och att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.
- Anpassa undervisningen efter elevernas behov, förutsättningar och tänkande.
- Ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Utbildningens mål samt lärares samverkan för att nå utbildningens mål

Enligt skollagen ska rektorn och lärarna klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever har. Att eleverna får sådan information är en förutsättning för att eleverna ska kunna ta ansvar för sina studieresultat och utöva inflytande över utbildningen.

Undervisningen för elever i gymnasieskolan ska utgå från de examensmål som finns för varje nationellt program. Enligt läroplanen ska lärarna samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål. Undervisningen ska även utgå från ämnesplanerna. De anger målen och det centrala innehållet för undervisningen i varje enskilt ämne och kurs.

Skolinspektionens utredning visar att lärarna inte i tillräcklig omfattning och kontinuerligt klargör utbildningens mål för eleverna. Rektorn beskriver i den verksamhetsredogörelse som gjorts i samband med tillsynen att eleverna via kommunens digitala lärplattform får löpande information om kursernas uppbygg och betygsunderlag. Vidare uppges att eleverna vid utvecklingssamtal två gånger per läsår får möjlighet att ta del av "information kring examensmål, kursplaner och betygsriterier". Vid intervjun med rektorn framkommer dock att det är högst varierat huruvida lärarna kontinuerligt förklarar och anknyter till mål och kunskapskrav under pågående kurser. Elever beskriver i intervjuer att det finns en skillnad mellan olika lärare, ämnen och program i hur lärarna arbetar för att eleverna ska få kunskaper om ämnesplanernas mål och kunskapskrav. Även om de uttrycker att flera lärare går igenom kursplanerna och kunskapskraven i början av en kurs så är det inte lika vanligt att de återkommer till detta under pågående kurser. Enligt elever finns det även lärare som delar ut papper om de olika kurserna men lärarna är inte alltid så bra på att förklara innebörden i texterna. Elever på yrkesprogram uppger att det varierar i vilken utsträckning lärare klargör vilka kunskapskrav och mål som är knutna till de arbetsplatsförlagda delarna av utbildningen. Lärare ger på motsvarande sätt en varierad bild av i vilken utsträckning de klargör ämnesmål och kunskapskrav för eleverna och om de återkommer till det under pågående kurser. Det finns lärare som menar att hela skolan behöver arbeta mer med frågan.

Lärare ger en skiftande bild av i vilken grad examensmålen är vägledande för planeringen och genomförandet av undervisningen. De beskriver att det varierar mellan såväl arbetslag som mellan lärare. Det finns lärare som har examensmålen som utgångspunkt i undervisningen, dels i den egna planeringen men även i ett utvecklat samarbete med andra lärare för att nå utbildningens mål. Å andra sidan finns det lärare som menar att de inte har satt sig in i examensmålen. Även i rektorsintervjun framkommer att samverkan mellan lärare varierar mycket och det förklaras bland annat med att det finns en problematik rent organisatoriskt för att åstadkomma detta, även om det förekommer goda exempel. Flera av de elever som Skolinspektionen har mött saknar kunskap om de examensmål som finns för deras program. De beskriver dock att det förekommer att programmet "märks" i undervisningen i några olika ämnen. Exempelvis beskriver elever på byggprogrammet hur de i matematiken och engelskan arbetar med uppgifter som är inriktade mot programmet.

Anpassningar i undervisningen

Skollagen betonar att hänsyn ska tas till elevers olika behov. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare framgår av skollagen att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin utveckling.

I läroplanen anges att lärarna ska utgå från den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Tillsynen visar genom intervjuer med rektorn, lärare och elever att undervisningen inte alltid är anpassad till elevers olika förutsättningar och behov. Lärare beskriver som exempel att det kan vara ett större fokus på att anpassa undervisningen till de elever som riskerar att inte nå betyget E och ett mindre utrymme ges till de elever som skulle kunna ges ledning och stimulans att nå längre i sitt lärande. Lärare ger också exempel på att de inte har tillräckliga kunskaper om hur de kan anpassa undervisningen till elever som är i behov av kompensatoriska hjälpmedel i sitt lärande. I elevintervjuer framkommer beskrivningar av undervisning som inte är anpassad efter elevernas behov och förutsättningar. Elever berättar som exempel att de inte får tillräckligt med förklaringar och hjälp när det är svårt att förstå en uppgift och de efterlyser mer stöd i sitt skolarbete. Elever menar att det är lärarberoende om de får tillräckligt med hjälp. Det finns även elever som uttrycker att skolarbetet kan vara för lätt och att de inte stimuleras att komma längre. Exempel på detta är elever på introduktionsprogrammen som beskriver att undervisningen i några grundskoleämnen kan vara för lätt och därför blir det tråkigt. De beskriver också att de kan få "precis likadana uppgifter" istället för uppgifter anpassade efter var och en, "man tappar sugen" och väntar in tiden. I rektorsintervjun framkommer också att undervisningen inte alltid är anpassad till elevernas förutsättningar och behov, bland annat beskrivs behov av ett mer samlat grepp för att bättre kunna anpassa undervisningen till elever som har annat modersmål än svenska genom att exempelvis använda mer språkutvecklande arbetssätt. Även representanter för elevhälsan beskriver att det behövs ett mer övergripande tänkande i hur lärare kan arbeta språkutvecklande i undervisningen för dessa elever.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, 4 kap. 1 § gymnasieförordningen, Lgy11 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Elevers inflytande

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för inflytandet ska anpassas efter deras ålder och mognad. I läroplanen tydliggörs lärarnas ansvar för inflytandet genom att de svarar för att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s 674) anges att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen utan att det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

Elever beskriver i intervjuer att deras inflytande över det egna lärandet varierar mellan lärare, ämnen och program när det gäller innehåll och arbetssätt i undervisningen. De exempel på inflytande som elever nämner handlar främst om att de kan välja hur de vill arbeta och hur uppgifter ska redovisas. De menar att vissa lärare är måna om att eleverna ska vara med och bestämma hur exempelvis arbetet ska läggas upp under ett år medan andra lärare "bara kör sitt". Lärare ger inte en samstämmig bild som visar att de på ett aktivt sätt arbetar för att ge eleverna ett reellt inflytande över utbildningen och sitt eget lärande. I intervjuer ger de exempel på hur elever får välja mellan olika arbetsuppgifter och redovisningsformer. Det finns även lärare som beskriver hur elever involveras i arbetet med att planera, genomföra och utvärdera ett arbete som pågår under en viss period. Lärare uttrycker också att frågan om vad elevers inflytande egentligen innebär kan vara svår, handlar det till exempel om att enbart välja. Vidare uppger lärare att det inte förekommer några gemensamma diskussioner kring hur elevernas inflytande över lärandet kan se ut, det är snarare upp till den enskilde läraren att hantera. Av rektorsintervjun framgår att elevernas inflytande över sitt lärande varierar mellan programmen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i hur skolan arbetar med elevernas inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero**Bedömning**

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Se till att åtgärder vidtas för att tillförsäkra eleverna studiero.

Motivering*Studiero*

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Rektor och lärare får även vidta de omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.

De elever vid Bessemerskolan som Skolinspektionen intervjuat ger en varierad bild när det gäller studiero. Även om Skolinspektionen får exempel på lektioner som är lugna och kännetecknas av studiero så beskriver elever även motsatsen. De berättar att det kan vara skrikigt och högljutt på lektionerna, i något exempel används uttryck som "kaos" för att illustrera studiesituationen. Eleverna förklarar att den bristande arbetsron är kopplad till att man som elev inte har respekt för alla lärare och därmed inte heller lyssnar på tillsägelser och uppmaningar. Eleverna menar också att alla lärare inte heller agerar tillräckligt tydligt när det gäller att skapa arbetsro, att lärarna inte alltid "tar tag i" problemet. Drygt hälften av eleverna i årskurs 2 uppger i Skolinspektionens enkät att "på lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet". I rektorsintervjun framkommer att studieron varierar mellan programmen, det ges även exempel på att studieron kan brista i någon enstaka elevgrupp. Även lärare uttrycker att studieron varierar, dels mellan program och att det också kan skifta under studieåret.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 §, 6 kap. 8 § skollagen, Lgy 11 Skolans värdegrund och uppgifter, Lgy 11 2.2 Normer och värden

Särskilt stöd**Bedömning**

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Se till att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar, anmäler detta till rektorn.
- Se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Se till att åtgärdsprogrammen anger hur elevernas behov ska tillgodoses.
- Se till att särskilt stöd ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Motivering*Arbetet med särskilt stöd*

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare ska enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och att åtgärder ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionens sammanfattande bild är att Bessemerskolans rutiner för att uppmärksamma, utreda och besluta om elevers eventuella behov av särskilt stöd inte alltid fungerar i praktiken. Därmed är det inte heller tydligt när och om åtgärdsprogram ska utarbetas, vilket får till följd att elever inte alltid ges det särskilda stöd de har rätt till och är i behov av.

Av intervjuer med rektorn, lärare och representanter för elevhälsoteamet framgår att skolans "arbetsgång för elevärenden" inte alltid följs. I samtliga intervjuer framkommer tydliga uppfattningar om att skolan är i stort behov av att förbättra hela processen kring särskilt stöd. Lärare uppger som exempel att arbetsgången är tungrodd, det tar lång tid från att de anmält en elevs eventuella behov av särskilt stöd till elevhälsoteamet till att elever verkligen ges särskilt stöd. Det finns även lärare som menar att de inte får återkoppling på vad som sker efter att de anmält en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Även i

rektorsintervjun beskrivs behov av att skapa effektivare rutiner för arbetet, där en "viktig utmaning" exempelvis är att lärare verkligen signalerar elevers eventuella behov av särskilt stöd. Representanter för elevhälsoteamet menar att elevärendegången behöver förbättras eftersom det bland annat kan vara skillnader i hur elevärenden uppmärksammas och tas om hand beroende på vilka mentorer och biträdande rektorer som har ansvar för arbetet.

Brister i Bessemerskolans rutiner med att utreda elevernas behov av särskilt stöd visar sig också i de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av. I åtgärdsprogrammen är det överlag oklart vad skolan ska bidra med för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd. I de fall åtgärder beskrivs är de knapphändiga och de har inte alltid en tydlig koppling till elevens behov. Exempel på beslut om åtgärder är att en elev ska sluta läsa några ämnen samt "satsa på karaktär /../ och gå på engelska 5". Det är oklart vilket särskilt stöd skolan ska ge i den aktuella undervisningen. Enligt Skolinspektionen kan en otydlighet i åtgärder även innebära att det finns en risk för att eleverna inte får det särskilda stöd de har rätt till och behov av. Vidare relaterar åtgärderna sällan till ämnesmål eller uppställda kunskapskrav. Det finns även exempel där det inte alls framgår vilka åtgärder skolan ska vidta för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd.

Av intervju med representanter för elevhälsoteamet framkommer att viktig information och kunskap om elevers behov inte alltid når ut i organisationen till de lärare som har ansvar för berörda elever i sin undervisning. Lärare uttrycker att uppgifter i exempelvis en elevs åtgärdsprogram inte alltid kommer till berörda lärares kännedom, så att alla som är involverade kan genomföra de åtgärder som är planerade. Det finns lärare som beskriver att de tror att det finns åtgärdsprogram för elever som de har ansvar för, och att de inte känner till innehållet i åtgärdsprogrammen och vad som eventuellt förväntas att de ska göra i undervisningen för att möta elevernas behov.

Elever beskriver i intervjuer att de kan få olika former av särskilt stöd, exempelvis i "mattestugan" och i "svenskastugan". Även i intervjuer med rektorn, lärare och representanter för elevhälsoteamet beskrivs flera former av särskilt stöd som ges till elever, även om insatserna inte alltid dokumenteras. I intervjuerna uppges dock att elever inte alltid ges det särskilda stöd de har rätt till, bland annat beroende på att det finns brister i arbetsgången för elevärenden och att elever därför "faller mellan stolarna". Representanter för elevhälsoteamet och rektorn uppger dessutom att det saknas en samlad bild av hur många pågående åtgärdsprogram det finns på Bessemerskolan.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8–9 §§ skollagen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Se till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.
- Se till att eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.
- Se till att betyg utfärdas enligt författningarnas krav.

Motivering*Bedömning och betygssättning*

Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betyg sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s 667) är syftet med bestämmelsen att särskilt markera rektorns ansvar för en rättvis och likvärdig betygssättning. Det innebär att rektorn måste se till att lärarna är förtrogna med regelverket och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Den samlade bilden utifrån dokumentstudier, intervjuer med lärare, elever och rektor visar att Bessemerskolan behöver vidareutveckla arbetet med bedömning och betygssättning så att skolans lärare får stöd när det gäller att sätta likvärdiga betyg.

I lärarintervjuer framkommer att det varierar i vilken utsträckning arbetslagen diskuterat och analyserat bedömningar och betygssättning utifrån ett likvärdighetsperspektiv. De exempel som ges speglar inte ett systematiskt arbete utan det är av mer begränsad art. Som exempel beskrivs hur lärare tidigare prövat olika former av sambedömning av de nationella ämnesproven, men att detta avstannat och att det nu inte förekommer ett systematiskt arbete kring detta. Skolinspektionen noterar i sammanhanget att det är en stor diskrepans mellan betyg på nationella ämnesprov och kursbetyg. Lärare uttrycker vidare att det finns ett mörkertal, "vi tänjer på gränsen för E". Vidare framkommer i intervjuer att det finns lärare på introduktionsprogrammen som undrar om betygen de satt verkligen "håller" när eleverna kommit in på nationella program. De efterlyser därför forum där de kan möta lärare på de nationella programmen för att diskutera bedömningsfrågor, exempelvis på ämneskonferenser. Även lärare på yrkesprogram beskriver att det kan vara svårt att bedöma

en elevs kunskaper i förhållande till olika betygssteg. De ger också exempel på behov av förbättringsinsatser när det gäller att få betygsunderlag från handledare på arbetsplatser. I rektorsintervjun framhålls betyg och bedömning som ett område skolan behöver arbeta vidare med för att uppnå likvärdighet vid bedömning. Dock beskrivs begränsade satsningar för att stärka arbetet genom exempelvis en fortbildningsinsats på introduktionsprogrammen. I intervjun beskrivs vidare att arbetet behöver utvecklas på yrkesprogrammen, så att alla får en fördjupad förståelse för den myndighetsutövning uppdraget innebär.

Information om grunder för betygssättning

I elevintervjuer framkommer att de inte alltid vet på vilka grunder betyg sätts, exempelvis i olika yrkeskurser. Det finns elever som beskriver att de inte vet vad de ska prestera för att uppnå ett visst betyg och elever ger även exempel på att de har fått betyg i yrkeskurser utan att alls veta grunderna för det. Lärare beskriver hur de, genom exempelvis lärplattformen, håller elever uppdaterade om deras prestationer i förhållande till kunskapskraven och att de ger eleverna respons på vad som behövs för att eleverna ska uppnå olika kunskapskrav. De uttrycker också att det kan vara svårt att förklara bedömningar på ett begripligt sätt för elever. Lärare på yrkesprogrammen ger en skiftande bild av hur de arbetar för att göra det tydligt för eleverna på vilka grunder betyg sätts, inte minst utifrån de arbetsplatsförlagda delarna av utbildningen. I intervjuer med handledare på olika arbetsplatser framkommer också att det ibland är oklart vilken information de ska bidra med när det gäller elevers prestationer, vad eleverna kan.

Betygskatalog

Rektorn ska, enligt skollagen, se till att betyg sätts i enlighet med tillämpliga författningar. Betyg ska beslutas av den lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyget ska sättas. Den eller de som beslutar om betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras av den eller de som beslutar om betyg.

Skolinspektionen har tagit del av Bessemerskolans betygskataloger och konstaterar att där finns flera betyg som saknar lärares signatur. Det gäller betyg satta hösten 2013 och våren 2014. Det finns även exempel på att betyg har ändrats genom att det gamla betyget är överstruket och ett nytt betyg är ditskrivet. Datum för nytt betyg samt lärares signatur saknas dock.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med betyg och bedömning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 14, 15 och 17 §§ skollagen, 7 och 15 §§ Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123)

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning**

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå genomförs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) innebär systematiskt och kontinuerligt att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Vidare bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Skolinspektionens samlade bild är att det finns brister i Bessemerskolans kvalitetsarbete, bland annat mot bakgrund av att arbetet har kommit olika långt inom de olika programmen. Kvalitetsarbetet är inte heller alltid en process där uppföljning, analys av resultat, planering och genomförande av insatser hänger samman på ett tydligt vis för att bidra till en högre måluppfyllelse. Arbetet präglas inte av en systematik där kunskapsresultaten kopplas samman med kvaliteten i undervisningen.

Bessemerskolan har en form för sitt systematiska kvalitetsarbete som följer en gemensam struktur för kvalitetsarbetet i Sandvikens kommun. Skolans och samtliga programs kvalitetsredovisningar samt arbetsplaner utgör grunden för arbetet med att planera, följa upp och utveckla verksamheten. I de så kallade pedagogiska revisionerna följer även Kunskapsförvaltningen upp resultat och

utvecklingsarbetet på skolan. För att stärka kvalitetsarbetet har skolan påbörjat ett utvecklingsarbete genom att använda en processinriktad modell för arbetet. Enligt rektorn har detta arbete inte riktigt fått genomslag, det avstannade under förra läsåret till följd av förändringar inom skolledningen.

Av dokument framgår att skolan samlar in en rad olika resultat, både när det gäller normer och värden samt olika kunskapsresultat. I Faktablad för Bessemerskolan 2014 finns bland annat en del av Skolverkets statistik (SIRIS) för läsåret 2012/13. Där finns även skolans egen statistik när det gäller kursbetyg i gymnasiegemensamma ämnen samt resultat i nationella ämnesprov läsåret 2013/14. Däremot saknas i stort sett övergripande resultat för introduktionsprogrammen, bortsett från uppgifter om antal satta betyg i några grundskoleämnen. I intervjun med rektorn uttrycks att skolan behöver samla in mer resultat för introduktionsprogrammen, exempelvis resultat för andel elever som går vidare till nationella program och andel avhopp. Även lärare på introduktionsprogrammen menar att övergripande resultat saknas, de efterlyser som exempel uppgifter om andel elever som går vidare till nationella program och till vuxenutbildningen. Av intervjuer och dokument framkommer vidare att skolan, på övergripande nivå, i stort sett inte följer upp de arbetsplatsförlagda delarna av utbildningen på yrkesprogrammen, något som enligt rektor behöver förbättras. Rektor beskriver som exempel i den verksamhetsredogörelse som gjorts i samband med tillsynen att skolan behöver säkerställa att den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen är inriktad mot examensmål, ämnesmål och kunskapskrav. Bessemerskolan saknar således viktiga underlag att ha som utgångspunkt för analyser och åtgärder för utveckling.

Av intervjuer med rektorn, lärare och representanter för elevhälsan framgår att arbetet med att analysera tillgängliga kunskapsresultat behöver förbättras så att skolan ska kunna vidta ytterligare åtgärder för att höja måluppfyllelsen. I rektorsintervjun uppges som exempel att arbetet med att bearbeta resultat behöver utvecklas eftersom det ser olika ut beroende på program men även inom olika ämnen. Lärare beskriver i intervjuer att de i liten eller ingen utsträckning varit involverade i gemensamma diskussioner där skolövergripande kunskapsresultat analyseras och kopplas till insatser i undervisningen, även om de tagit del av övergripande resultat vid några tillfällen. De har som exempel inte gjort analyserande jämförelser mellan programmen när det gäller resultat i gymnasiegemensamma ämnen. Några lärare efterlyser ett större fokus på pedagogisk utveckling, exempelvis hur skolan ska utveckla arbetet när det gäller kurser som elever ofta misslyckas i. Även av dokumentstudier framgår brister i kvalitetsarbetet. Exempelvis är analyser av kunskapsresultat knapphändiga eller obefintliga i flera kvalitetsredovisningar för olika program. Beträffande skolans och de olika programmens arbetsplaner så finns det inte heller alltid en tydlig koppling i dem till de behov av förbättringsåtgärder som har identifierats.

rats i motsvarande kvalitetsredovisningar. I rektorsintervjun framhålls att det är en stor utmaning för skolan att väva ihop kvalitetsarbetets olika delar.

Skolinspektionen konstaterar att rektorn behöver se till att kvalitetsarbetet förbättras så att det verkligen är en fortlöpande process där personalen är involverad i uppföljningar och analyser av resultat och utifrån detta planerar och genomför insatser för att utveckla utbildningen. När någon eller flera av dessa aspekter brister i kvalitetsarbetet kan det medföra att eleverna inte ges möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till de elever som har behov av det.

Motivering

Studiehandledning på modersmålet

Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Lärare på såväl de högskoleförberedande programmen som på yrkesprogrammen beskriver i intervjuer att det finns många elever som behöver studiehandledning på sitt modersmål som dock inte erbjuds detta. Enligt rektor erbjuds studiehandledning på modersmålet i arabiska, persiska, tigrinja och thai. Även i rektorsintervjun framkommer att det finns många elever som inte erbjuds studiehandledning på sitt modersmål. Rektorn har efter tillsynsbesöket inkommit med uppgifter om att det är drygt 100 elever som inte erbjuds studiehandledning på modersmålet, trots att de är i behov av det.

Författning

9 kap. 9 § gymnasieförordningen

Omfattning, innehåll och resurstillgång**Bedömning**

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Se till att utbildningskontrakt upprättas i enlighet med författningarnas krav.
- Se till att rektorn fattar beslut om förläggningen av kurser till arbetsplatser och om hur fördelningen av denna förläggning ska göras över läsåren.
- Se till att utbildningen bedrivs som heltidsstudier.
- Se till att planerna för utbildningen på introduktionsprogrammen följs.

Motivering*Utbildningskontrakt inom lärlingsutbildning*

Enligt skollagen ska ett utbildningskontrakt upprättas för varje elev och arbetsplats avseende den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Kontraktet ska undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Om eleven är under 18 år ska även vårdnadshavare underteckna kontraktet. Vidare ska det av utbildningskontraktet bland annat anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.

Vid Bessemerskolan upprättas utbildningskontrakt för de elever som går lärlingsutbildning. Skolinspektionen konstaterar, utifrån granskning av några kontrakt och uppgifter från skolan att utbildningskontrakten har brister. Bilagorna till kontrakten uppges vara de kurser som är arbetsplatsförlagda. Av exempel på bilagor framgår dock att de avser kurser som elever ska läsa under ett helt läsår medan kontrakten gäller för en termin eller kortare period. Av den beskrivningen är det därför oklart vilka delar av kurserna som ska förläggas till den aktuella arbetsplatsen. Skolan uppger att om det är svårt att tillgodose kurserna på kontrakterad arbetsplats så försöker skolan hitta en ny arbetsplats nästkommande termin. Skolinspektionen konstaterar därmed att skolan inte har förvässat sig om att alla delar av utbildningen som framgår av utbildningskontraktens bilagor verkligen kan genomföras på den specifika arbetsplats som respektive kontrakt avser. Vidare konstaterar Skolinspektionen att kontrakten saknar skolhuvudmannens underskrift. Där finns enbart elevers och vårdnadshavares underskrift. Likaså finns det felaktiga uppgifter i kontrakten när det gäller hur stor del av utbildningen som ska vara arbetsplatsförlagd. Där anges 1250 poäng, vilket inte är möjligt att genomföra för berörda elever som börjar lärlingsutbildning i årskurs 2 och har delar av utbildningen skolförlagd.

Beslut om förläggning av kurser

Rektorn ska, enligt gymnasieförordningen, besluta om hur hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

Av intervju med rektorn och dokumentstudier framgår att rektorn vid Bessemer-skolan inte har fattat beslut om hur hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och därmed inte heller om hur kurserna ska fördelas över läsåren.

Heltidsstudier

Enligt skollagen ska utbildningen på nationella program bedrivas som heltidsstudier.

Lärare uppger i intervju att skolan inte erbjuder alla elever på introduktionsprogrammen heltidsstudier, de ger som exempel att det finns elever som "bara får halvtid". Även i rektorsintervjun framkommer att elever inte erbjuds heltidsstudier, det gäller elever på språkinträdning och individuellt alternativ. Problemet förklaras med organisatoriska svårigheter och i viss mån brist på personal.

Individuell studieplan

Enligt skollagen ska det för varje elev finnas en individuell studieplan. Av gymnasieförordningen framgår att studieplanen ska innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven har gjort. Av studieplanen ska det också framgå om eleven följer ett fullständigt, utökat eller reducerat program. Om eleven följer ett utökat program skall det framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av individuella studieplaner. I studieplanerna för elever på de individuella programmen konstaterar Skolinspektionen att det finns oklarheter och brister. Som exempel framgår inte alltid vilket individuellt program som eleverna går och för vilken tidsperiod studieplanen gäller. Lärare på introduktionsprogrammen uppger i intervju att alla elever på introduktionsprogrammen inte har en individuell studieplan. I intervjun med elever från dessa program framkommer att alla inte vet om de har en individuell studieplan. Rektor uppger efter tillsynsbesöket att alla elever på introduktionsprogrammen kommer ha en individuell studieplan från och med vecka 45 innevarande termin.

Plan för utbildningen på introduktionsprogram

Skollagen anger att utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. En elev som har påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen

enligt den plan som gällde när utbildningen inleddes. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 805) anges att planen ska ange utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll.

Skolinspektionen konstaterar att Kunskapsnämnden i Sandvikens kommun har fattat beslut om planer för utbildningen på introduktionsprogrammen. Av intervjuer med lärare, rektorn och elever framgår dock att planerna inte följs fullt ut. Av planerna framgår som exempel att elever på yrkesintroduktion ska erbjudas "karaktärskurser" (programgemensamma kurser) på yrkesprogram. Lärare på introduktionsprogrammen beskriver dock att elever på yrkesintroduktion inte tas emot på några programgemensamma kurser på yrkesprogrammen. Även i rektorsintervjun framkommer att det är svårt att ge elever på yrkesintroduktion möjlighet att läsa kurser på yrkesprogrammen. Det förklaras exempelvis med att resurserna är begränsade när det gäller att möta dessa elever.

Ytterligare exempel är att det finns elever på introduktionsprogrammen som exempelvis har godkänt betyg från grundskolan i svenska som inte ges möjlighet att läsa en gymnasiekurs i ämnet, trots att det framgår av planerna för utbildningen att detta ska erbjudas. Problemet beskrivs i intervjuer med elever och lärare. I rektorsintervjun beskrivs vidare en mer generell problematik med att det finns elever som går kvar introduktionsprogrammen då det anses vara "fullt" på de nationella programmen. I intervjun framkommer dessutom att elever på introduktionsprogrammen inte får läsa alla grundskoleämnen som de ska erbjudas enligt planerna för utbildningen, exempelvis inte slöjd. Även i intervjun med studie- och yrkesvägledare belyses flera problem när det gäller elevernas utbildning på introduktionsprogrammen. De efterlyser som exempel en plan för att eleverna ska kunna läsa kurser på nationella program.

Att planerna för utbildningen på introduktionsprogrammen inte följs medför, enligt Skolinspektionen, att det finns elever på dessa program som inte erbjuds den utbildning de har rätt till, vilket innebär att de inte stimuleras att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller omfattning, innehåll och resurstillgång. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

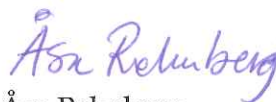
Författning

16 kap. 17, 25 §§, 17 kap. 7 § skollagen, 1 kap. 7 §, 3 kap. 1-3 §§ gymnasieförordningen

På Skolinspektionens vägnar

Katarina Håkansson
Beslutsfattare

Åsa Rehnberg
Undervisningsråd

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmannens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.